

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

รายวิชา ESC0406 ธรรมชาติและการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์

Part III : องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์

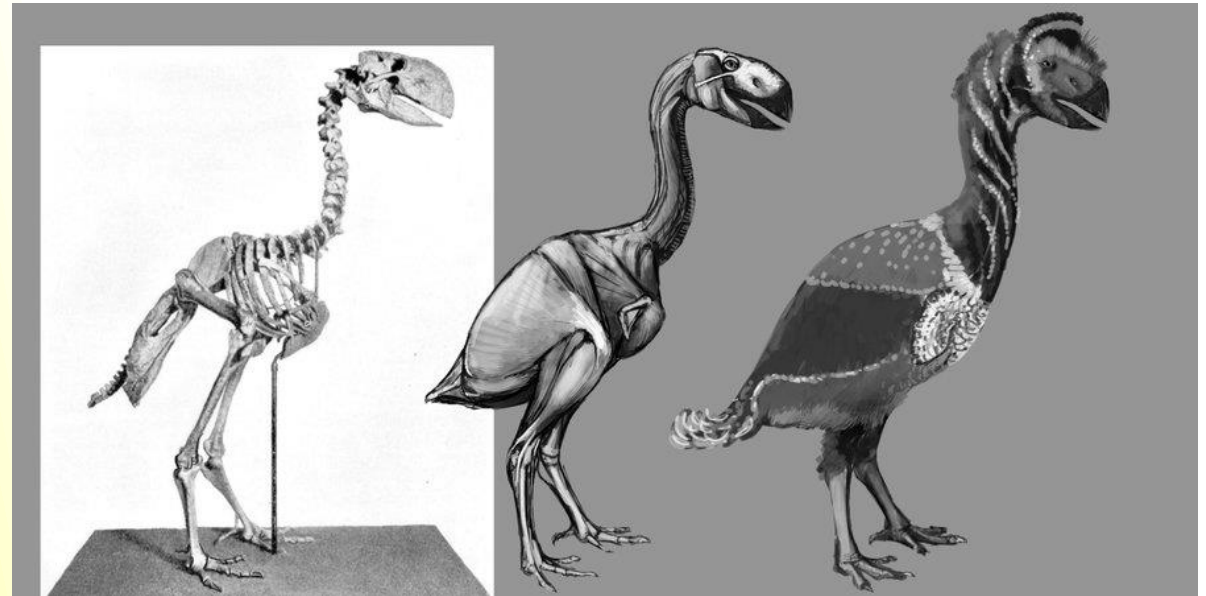
อาจารย์ ดร.บรรณรักษ์ คุ้มรักษา

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

www.shutterstock.com · 398649667

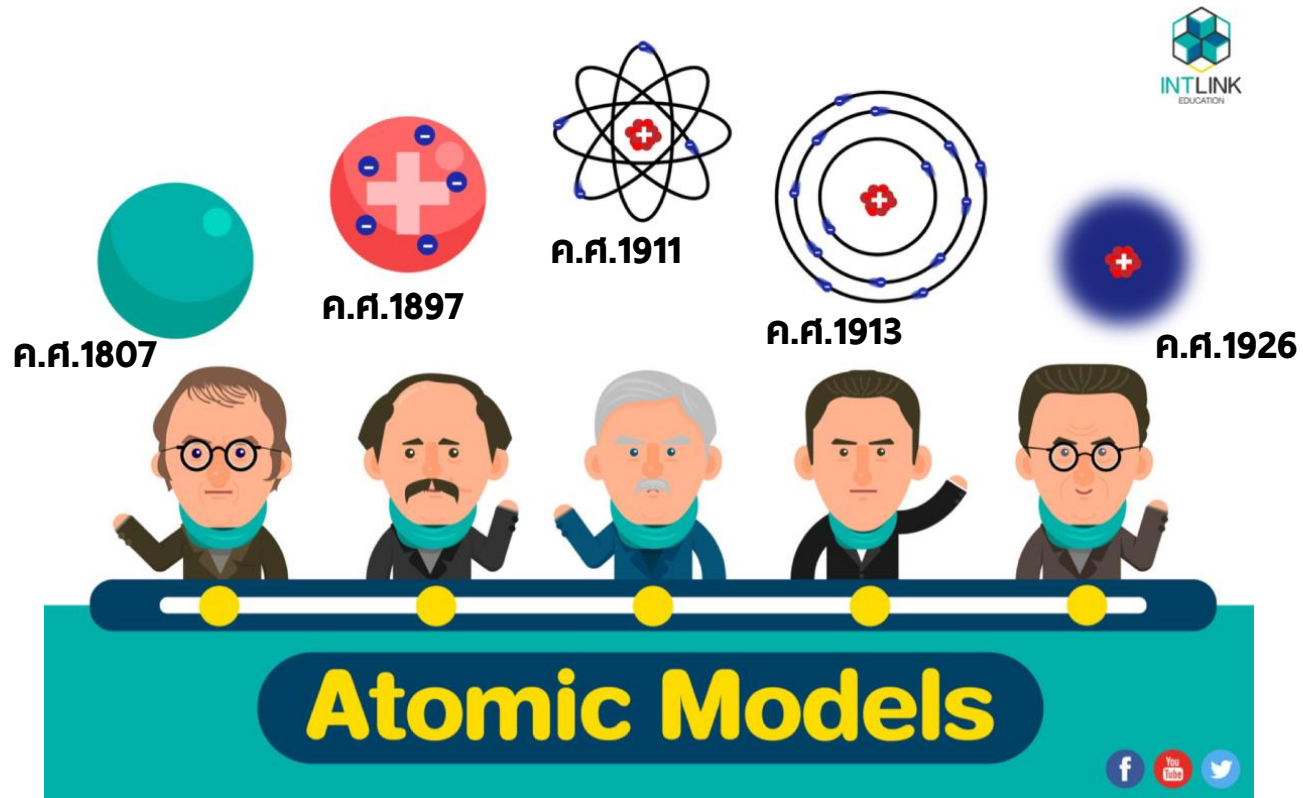
การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ คือ อะไร

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

การสร้างแบบจำลอง เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสืบเสาะ เพื่อพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ดังเช่นที่ Schwarz & White (2005) ได้ให้นิยามไว้ว่า

“การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ คือ กระบวนการเปรียบเทียบและทดสอบแบบจำลองที่เป็นคู่แข่งกัน”

นักวิทยาศาสตร์มักสร้างแบบจำลองหลาย ๆ แบบเกี่ยวกับปรากฏการณ์เดียวกันและนำแบบจำลองเหล่านั้นมาเป็นกรอบแนวคิด แบบจำลองจึงมีบทบาทสำคัญในการตั้งคำถามและตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การสืบเสาะเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่ “สนับสนุน” หรือ “หักล้าง” แบบจำลองนั้น (Van Driel & Verloop, 1999) ฉะนั้นแล้วการเปรียบเทียบและทดสอบแบบจำลองที่เป็นคู่แข่งกันด้วยหลักฐานจึงนำไปสู่การตัดสินใจเลือกแบบจำลองที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติได้ดีที่สุด

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

- แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง สิ่งที่นักวิทยาศาสตร์สร้างขึ้นเพื่อเป็น **“ตัวแทน”** ของลักษณะบางประการของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ โดยนักวิทยาศาสตร์อาจใช้แบบจำลองด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน เช่น ใช้แบบจำลองเพื่อสื่อสารความคิดของตนเอง ใช้แบบจำลองเพื่อบรรยายและอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ใช้แบบจำลองเพื่อพยากรณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หรือเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์
- แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์มีได้หลายรูปแบบ ทั้งข้อความ ภาพวาด กราฟ สมการ แผนผัง โครงสร้างทางกายภาพ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Harrison & Treagust, 2000)
- แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ ทำหน้าที่ เสมือนเป็น “สะพาน” (Bridge) ที่เชื่อมโยงความคิดของนักวิทยาศาสตร์กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ (Oh and Oh, 2011)

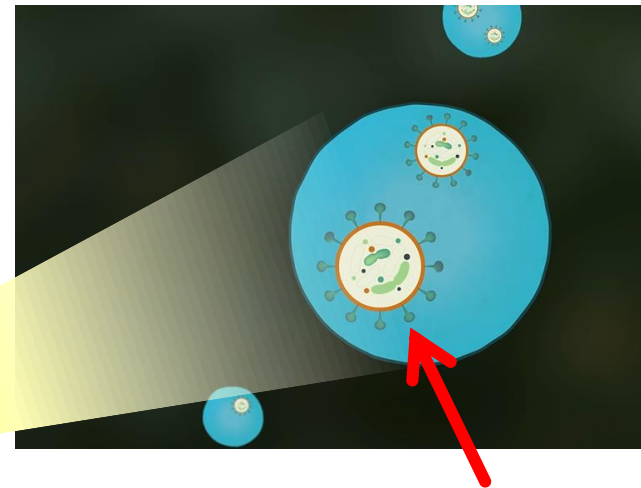
การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

“หลักฐาน” จากการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ อาจจะช่วยสนับสนุนแบบจำลองแต่ละแบบ หรืออาจจะนำไปสู่การละทิ้งบางแบบจำลองบางอย่าง และ/หรือ ปรับปรุงแบบจำลองที่มีอยู่ในมีศักยภาพให้สามารถอธิบายและ พยากรณ์ปรากฏการณ์นั้นอย่างแม่นยำมากขึ้น

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

กิจกรรมที่ 1 การสร้างแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

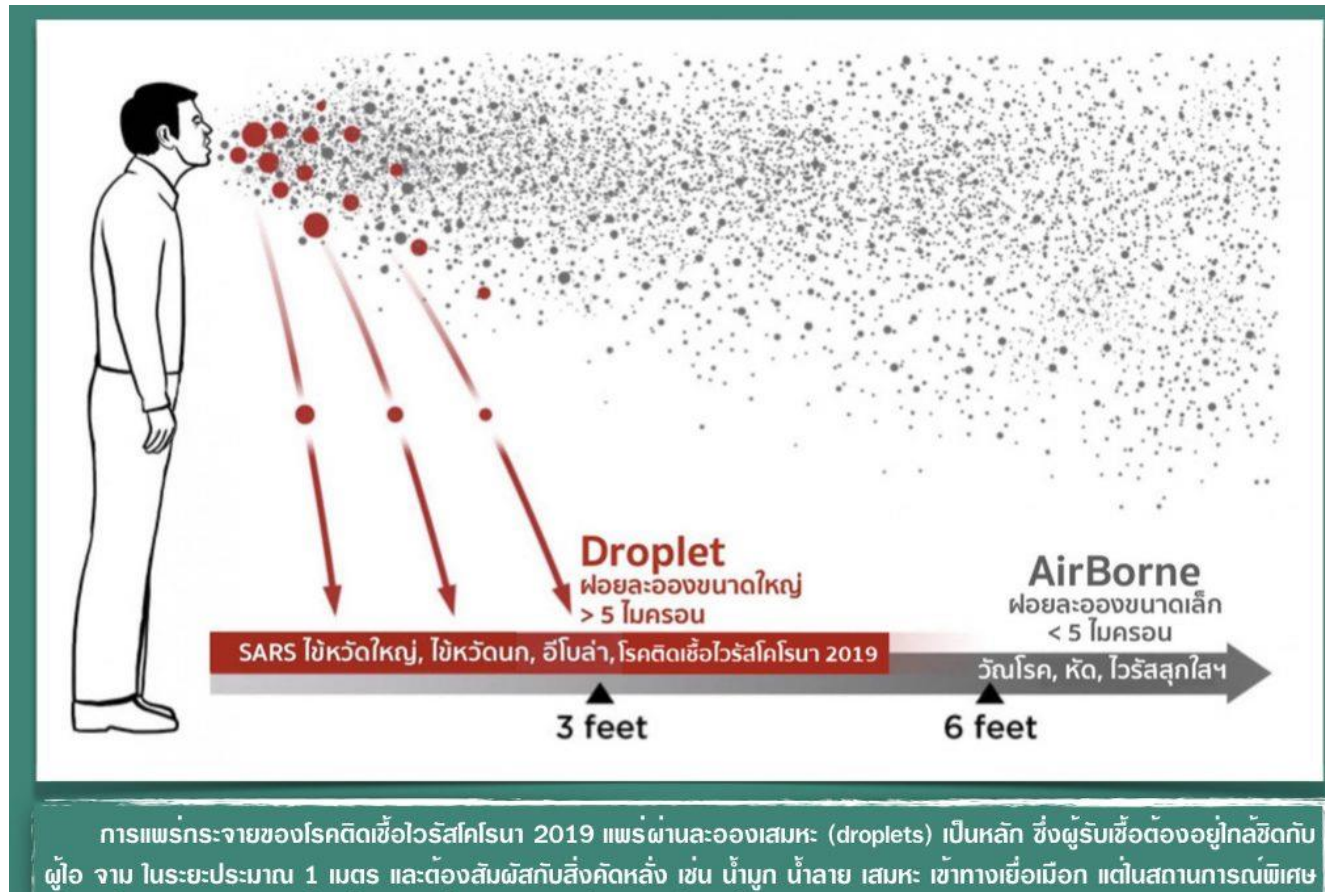
Coronavirus (COVID-19)

โรค COVID-19 นี้สามารถแพร่จากคนสู่คนผ่านทางละออง น้ำมูก น้ำลายจากจมูก หรือปาก ซึ่งออกมาเมื่อผู้ป่วยโรค COVID-19 โดยการไอ จาม หรือพูด

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

กิจกรรมที่ 1 การสร้างแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

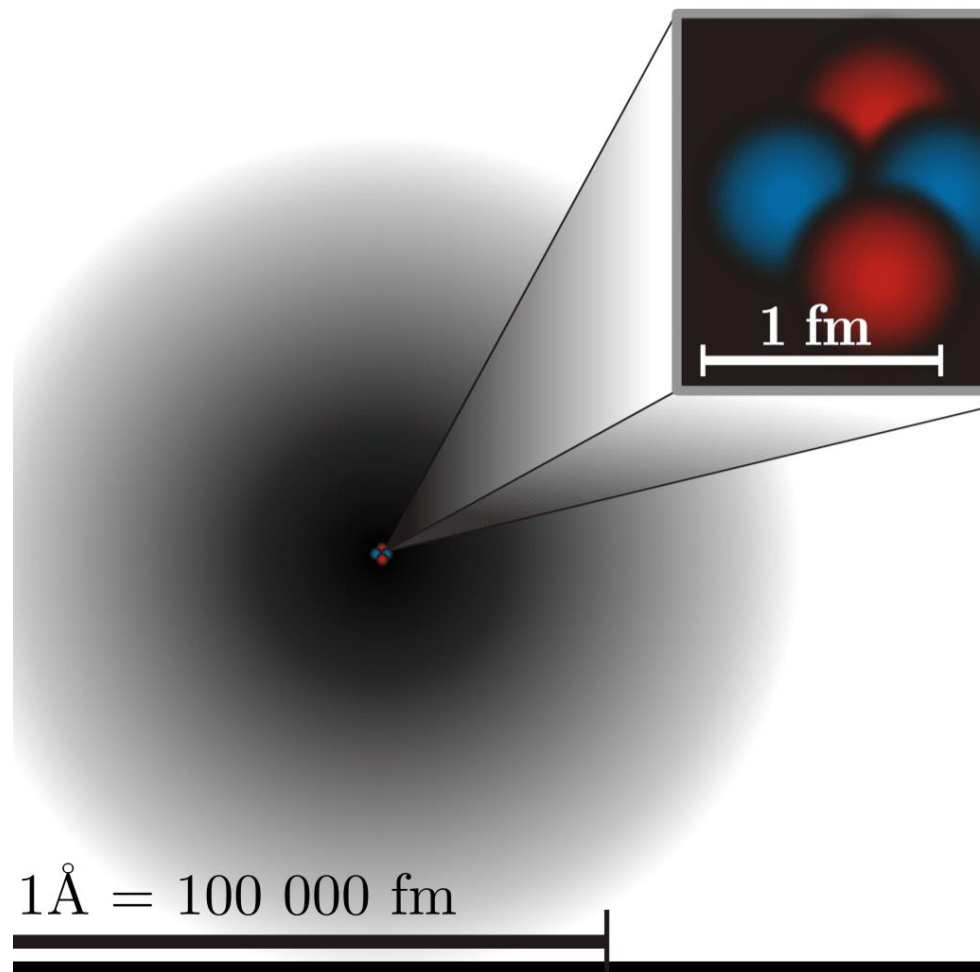
สรุปกิจกรรม การสร้างแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

แบบจำลองเป็นเพียงสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์สร้างขึ้นจากการใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ร่วมกับข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ (Harrison & Treagust, 2000) แบบจำลองจึงเป็นเพียงตัวแทนที่นำเสนอบางลักษณะของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติตามวัตถุประสงค์ของนักวิทยาศาสตร์ (Van Driel & Verloop, 1999) ฉะนั้นแล้วแบบจำลองจึงเป็นสิ่งที่สามารถถูกปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงได้ (Treagust, et al., 2002) หากนักวิทยาศาสตร์มีการทดลองจนได้หลักฐานใหม่ที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่า มีทฤษฎีใหม่มาสนับสนุน และ/หรือเปลี่ยนวัตถุประสงค์ของการใช้แบบจำลองนั้น

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

แบบจำลองอะตอมแบบกลุ่มหมอก

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

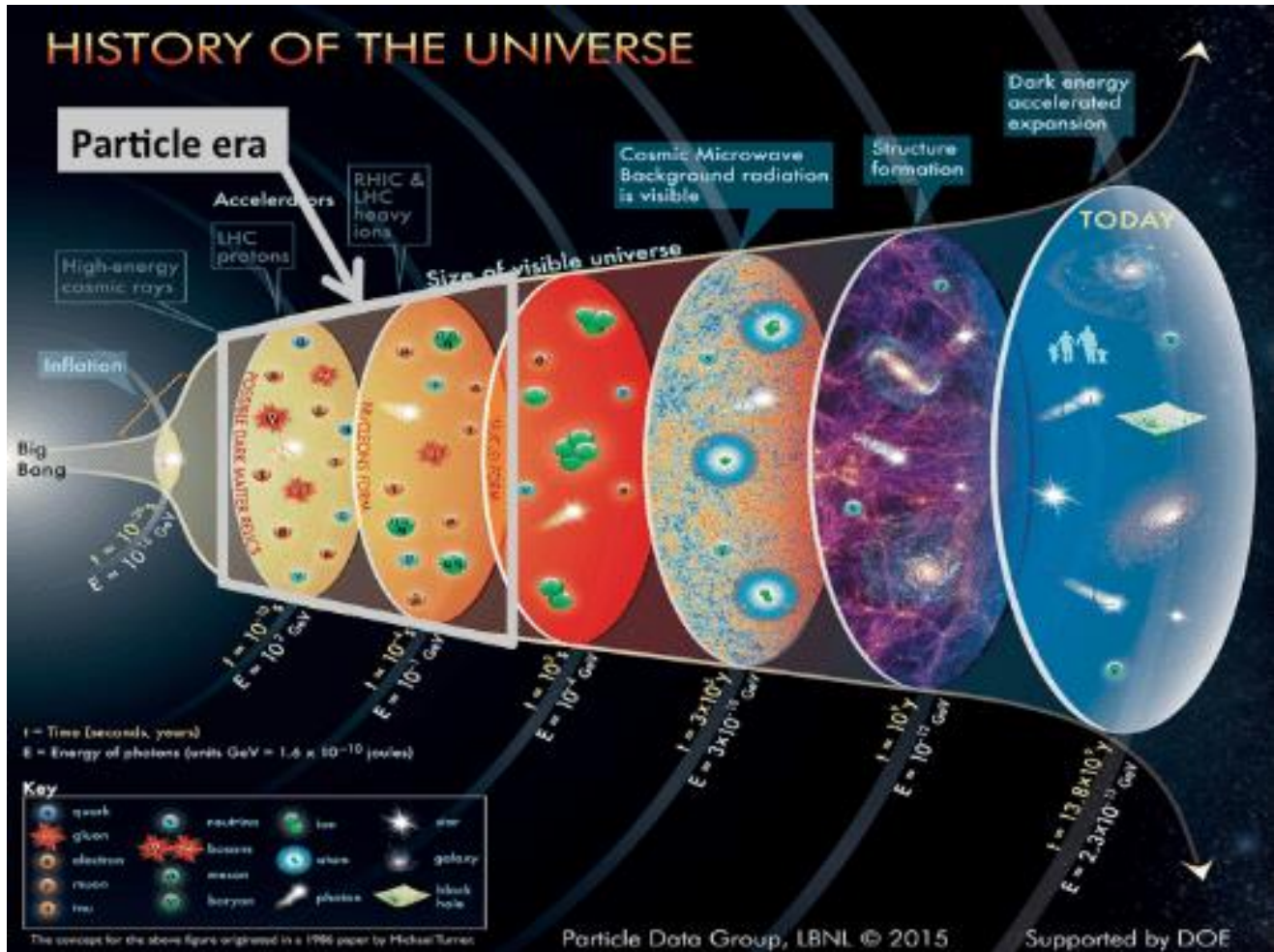
Solar system model

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

The Big Bang Theory (BBT)

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

กิจกรรมการบรรยาย

- ให้นักศึกษากลับไปฟังการบรรยาย เพิ่มเติมในคลิปวิดีโอที่ 2 เรื่อง แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

<https://www.loom.com/share/056edb2c45a944b09f9769d360d3a8a7>

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ลักษณะสำคัญของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ (der Valk et al., 2007)

- 1.** แบบจำลองต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมาย (Target) โดยเป้าหมายในที่นี้ หมายถึง ลักษณะบางประการของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่แบบจำลองเป็นตัวแทนเป้าหมาย อาจหมายถึง วัตถุ (เช่น เซลล์อะตอม และร่างกายมนุษย์) ระบบ (เช่น วงจรไฟฟ้า ระบบหมุนเวียนเลือด และระบบสุริยะ) กระบวนการ (เช่น ปฏิกิริยาเคมี การคัดเลือกโดยธรรมชาติ และการถ่ายโอนพลังงานในระบบนิเวศ) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างแรง มวล และความเร่ง ความสัมพันธ์ระหว่างความดัน ปริมาตร และอุณหภูมิของแก๊ส และความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเหยื่อและผู้ล่าในระบบนิเวศ) และปรากฏการณ์ต่าง ๆ (เช่น การเกิดภาพจากกระจกเงาโค้ง การเกิดแผ่นดินไหว และการเกิดสุริยุปราคา เป็นต้น)

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ลักษณะสำคัญของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ (der Valk et al., 2007)

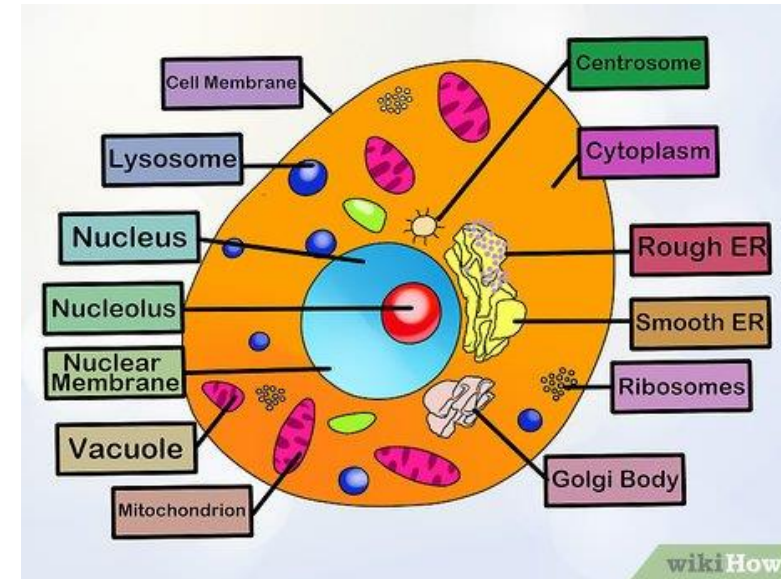
2. แบบจำลองมักเป็นเครื่องมือในการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์ไม่สามารถสังเกตหรือวัดได้โดยตรง เช่น อะตอม ไดโนเสาร์ หลุมดำ ฯลฯ แบบจำลองมักช่วยให้นักวิทยาศาสตร์ตั้งสมมติฐานใหม่ ๆ เกี่ยวกับเป้าหมายที่มันเป็นตัวแทน เช่น โครงสร้างภายในอะตอมเป็นอย่างไร ไดโนเสาร์กินอะไรเป็นอาหาร และหลุมดำมีสมบัติหรือพฤติกรรมอย่างไร

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ลักษณะสำคัญของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ (der Valk et al., 2007)

3. แบบจำลอง ไม่ใช่ ผลที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มันเป็นตัวแทน เช่น ภาพถ่ายก้อนเมฆจากมุมสูง สเปกตรัมของอะตอม ไฮโดรเจน และภาพของเซลล์ต้นหอมจากกล้องจุลทรรศน์ แต่ผลที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติอาจนำไปสู่การสร้างแบบจำลอง เช่น ภาพถ่ายก้อนเมฆอาจนำไปสู่การสร้างแบบจำลองการเคลื่อนที่ของมวลอากาศ สเปกตรัมของอะตอมอาจนำไปสู่การสร้างแบบจำลองโครงสร้างอะตอม และภาพจากกล้องจุลทรรศน์อาจนำไปสู่การสร้างแบบจำลองโครงสร้างภายในเซลล์ เป็นต้น

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

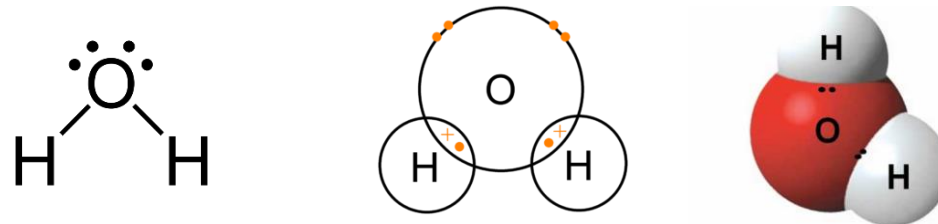
ลักษณะสำคัญของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ (der Valk et al., 2007)

4. แบบจำลองมีลักษณะที่คล้ายกับเป้าหมาย เพียงบางประการ (ไม่ใช่ทุกประการ) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบจำลอง เช่น แบบจำลองระบบสุริยะมีส่วนคล้ายกับระบบสุริยะจริงเพียงแค่จำนวนและลักษณะการโคจรของดาวเคราะห์ต่าง ๆ เท่านั้น แพนภาพสายใยอาหารในระบบนิเวศก็มีลักษณะที่คล้ายกับระบบนิเวศจริงเพียงแค่รูปแบบการถ่ายทอดพลังงานจากผู้ผลิตไปยังผู้ล่าระดับต่าง ๆ เท่านั้น

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ลักษณะสำคัญของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ (der Valk et al., 2007)

- 5.** การสร้างแบบจำลองนักวิทยาศาสตร์จำเป็นต้องพิจารณาว่า แบบจำลองจะมีลักษณะอะไรบ้างที่จำเป็นต้องคล้ายกับเป้าหมาย และลักษณะอะไรบ้างที่ไม่จำเป็น ต้องคล้ายกับเป้าหมาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบจำลอง ดังนั้นเป้าหมายเดียวกันอาจมีแบบจำลองได้หลายแบบ เช่น นักเคมีอาจจำลองโมเลกุลของน้ำด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น

ในขณะที่นักฟิสิกส์อาจจำลองแสงด้วยแบบจำลองต่าง ๆ เช่น คลื่น อนุภาค และ รั้งสี ทั้งนี้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับแสงที่แตกต่างกัน เช่น การแทรกสอดของแสง ปรากฏการณ์โฟโตอิเล็กทริก และ การเกิดภาพจากกระจก ตามลำดับ

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ลักษณะสำคัญของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ (der Valk et al., 2007)

6. แบบจำลองมีลักษณะที่คล้ายกับเป้าหมายเพียงบางประการ (ไม่ใช่ทุกประการ) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบจำลอง เช่น แบบจำลองระบบสุริยะมีส่วนคล้ายกับระบบสุริยะจริงเพียงแค่จำนวนและลักษณะการโคจรของดาวเคราะห์ต่าง ๆ เท่านั้น แพนภาพสายใยอาหารในระบบนิเวศก็มีลักษณะที่คล้ายกับระบบนิเวศจริงเพียงแค่รูปแบบการถ่ายทอดพลังงานจากผู้ผลิตไปยังผู้ล่าระดับต่าง ๆ เท่านั้น

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ลักษณะสำคัญของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ (der Valk et al., 2007)

7. กระบวนการพัฒนาแบบจำลองจะเกิดขึ้นในลักษณะซ้ำ ๆ โดยนักวิทยาศาสตร์ต้องทดสอบแบบจำลองกับหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งมาจากการศึกษาสิ่งที่เป็นเป้าหมายของแบบจำลอง จนกระทั่งพวกเขาเห็นว่าแบบจำลองนั้นสามารถเป็นตัวแทนของเป้าหมายได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตนเองต้องการ ดังเช่น กระบวนการที่นักวิทยาศาสตร์ในแต่ละยุคสมัยสร้างและพัฒนาแบบจำลองอะตอมเป็นต้น ด้วยกระบวนการดังกล่าวนี้ แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์จึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

การพัฒนาแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

แบบจำลองทางความคิด (Mental model)

แบบจำลองที่แสดงออก (Expressed model)

แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์
(Scientific model)

แบบจำลองที่นักวิทยาศาสตร์สร้างขึ้นมานั้นจะแสดงให้เห็นภาพที่อยู่ในสมองซึ่งเป็นการตีความหมายจากประสบการณ์เพื่อที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับโลกทางกายภาพ โดยจะมีลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล

แบบจำลองที่แสดงออก คือแบบจำลองทางความคิดที่นักวิทยาศาสตร์สร้างขึ้น และมีการนำเสนอให้ผู้อื่นได้รับรู้ในหลายรูปแบบ อย่างเช่น วัตถุหรือสิ่งของที่เป็นรูปธรรม คำพูด ภาพวาด ฯลฯ เพื่อจำลองถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ตามเป้าหมาย

ถ้าหากแบบจำลองที่แสดงออกมาผ่านการตรวจสอบจนเป็นที่ยอมรับของประชาคมวิทยาศาสตร์ก็จะถูกพัฒนาไปเป็นแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ ที่มีความถูกต้องและสมบูรณ์ (Gilbert, 2005)

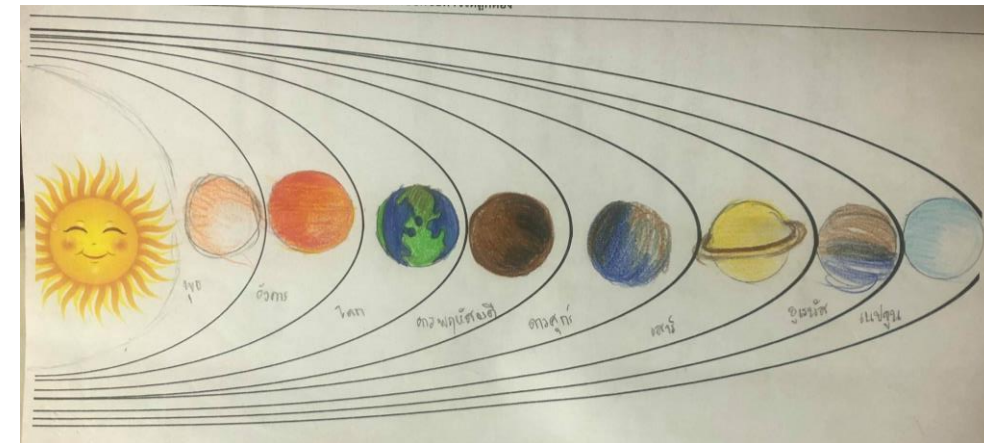
การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ประเภทของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

Gilbert (2004) ได้จัดประเภทของแบบจำลองตามสถานะทางภววิทยา (ontological status) ดังนี้

1. แบบจำลองทางความคิด

แบบจำลองทางความคิด (mental model) คือ ตัวแทนของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ที่แต่ละบุคคลสร้างขึ้น (personal model) ซึ่งอาจเหมือนหรือ สอดคล้อง หรือ แตกต่างจากแบบจำลองที่เป็นที่ยอมรับในประชาคมวิทยาศาสตร์หรือไม่ก็ได้ โดยปกติแล้ว แบบจำลองทางความคิดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในความคิดของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะใครก็ไม่สามารถเข้าถึงหรือ ล่วงรู้ถึงแบบจำลองทางความคิดของผู้อื่นได้ เว้นเสียแต่ว่าผู้เป็นเจ้าของแบบจำลองทางความคิดนั้นยินยอมเปิดเผยให้ผู้อื่นได้รับทราบผ่านการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ

ตัวอย่างแบบจำลองทางความคิดของนักเรียนชั้น ป.6

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ประเภทของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

2. แบบจำลองที่ผ่านการแสดงออก

แบบจำลองที่ผ่านการแสดงออก (expressed model) คือแบบจำลองทางความคิดที่มีบุคคลเปิดเผยให้ผู้อื่นได้รับรู้และรับทราบ ผ่านการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คำพูด ข้อความ ท่าทาง หรือภาพวาด อย่างไรก็ตาม แบบจำลองประเภทนี้ยังคงเป็นเรื่องส่วนบุคคล ฉะนั้นแบบจำลองที่ผ่านการแสดงออกของแต่ละคนอาจจะสอดคล้องหรือ แตกต่างจากแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์หรือไม่ก็ได้ แบบจำลองทางความคิดของนักเรียนที่ปรากฏในรายงานวิจัยต่าง ๆ นับเป็นแบบจำลองที่ผ่านการแสดงออก เพราะนักเรียนได้เปิดเผยแบบจำลองทางความคิดของตนเองให้ผู้วิจัยและสาธารณชนได้รับทราบแล้ว

ตัวอย่างแบบจำลองที่ผ่านการแสดงออกของนักเรียนชั้น ม.1

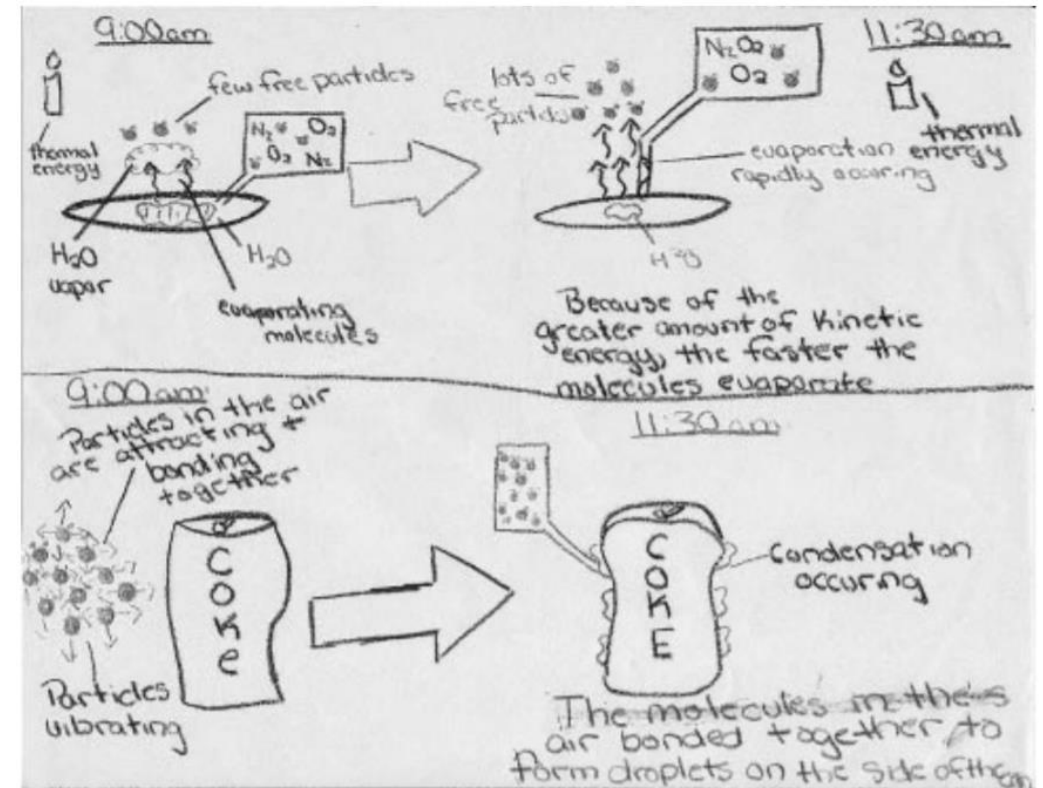

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ประเภทของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

1. แบบจำลองที่สอดคล้องกันภายในกลุ่ม

แบบจำลองที่สอดคล้องกันภายในกลุ่ม (consensus model) คือ แบบจำลองทางความคิดที่มีบุคคลต่าง ๆ เปิดเผยสู่สาธารณะและเป็นที่ยอมรับกันภายในกลุ่มบุคคลเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น แบบจำลองที่ได้รับจากการลงมติของสมาชิกในกลุ่มภายในชั้นเรียน เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นที่ยอมรับในทางวิทยาศาสตร์หรือไม่ก็ได้

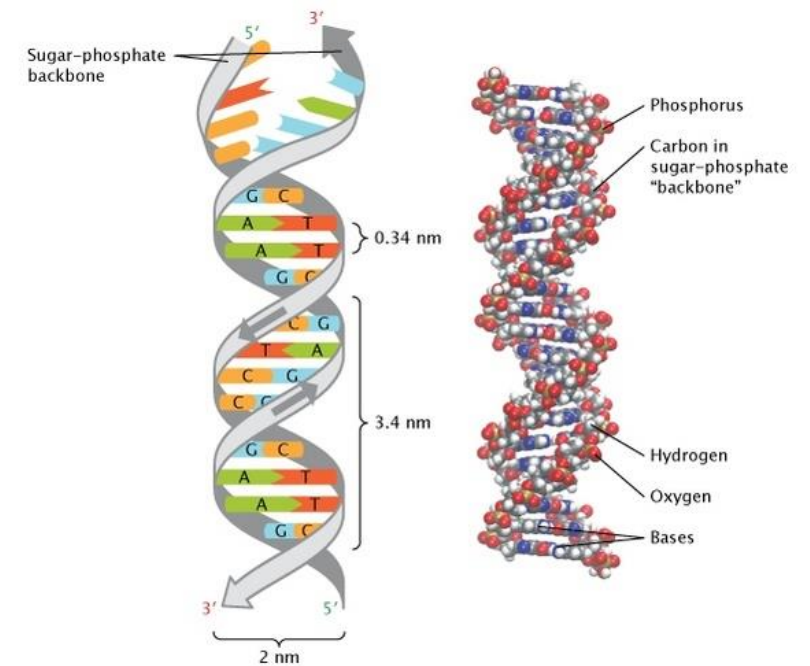
A 5th grade student's post-interview evaporation and condensation model

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ประเภทของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

3. แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ (scientific model) คือ แบบจำลองทางความคิดที่เหล่า นักวิทยาศาสตร์ให้การยอมรับ แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์มักผ่านการทดสอบโดยนักวิทยาศาสตร์มาอย่างอย่างละเอียดจนกระทั่งนักวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันเห็นพ้องและยอมรับ ตัวอย่างเช่น แบบจำลองอะตอมแบบกลุ่มหมอก แบบจำลองวัฏจักรของน้ำ แบบจำลอง DNA ของ Watson and Crick เป็นต้น

DNA Structure and Function: Watson and Crick

<https://www.nature.com/scitable/topicpage/discovery-of-dna-structure-and-function-watson-397/> 5 Jan 2021

หมายเหตุ อย่างไรก็ตาม แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ อาจเปลี่ยนแปลงได้อินอนาคต หากแบบจำลองนั้นไม่สามารถอธิบายกับหลักฐานที่เกิดขึ้นในอนาคต หรือนักวิทยาศาสตร์มีแบบจำลองแบบอื่นที่สามารถอธิบายหลักฐานนั้นได้ดีกว่าแบบจำลองในปัจจุบัน

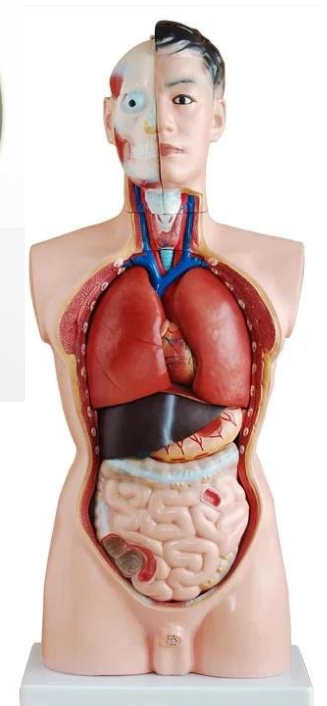
การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ประเภทของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

ในบริบทของการจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์ Harrison และ Treagust (2000) ได้จัดประเภทของแบบจำลองที่ครูมักใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. แบบจำลองขนาด (scale model)

แบบจำลองขนาด (scale model) เป็นแบบจำลองที่ **ย่อ** หรือ **ขยาย** ขนาดของสิ่งต่าง ๆ เช่น แบบจำลองไดโนเสาร์ แบบจำลองโลก แบบจำลองเซลล์ และแบบจำลองโครงสร้างร่างกายของมนุษย์ แบบจำลองแบบนี้มักถูกใช้เพื่อนำเสนอองค์ประกอบและโครงสร้างของสิ่งต่าง ๆ ที่นักเรียนไม่สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตาเปล่า

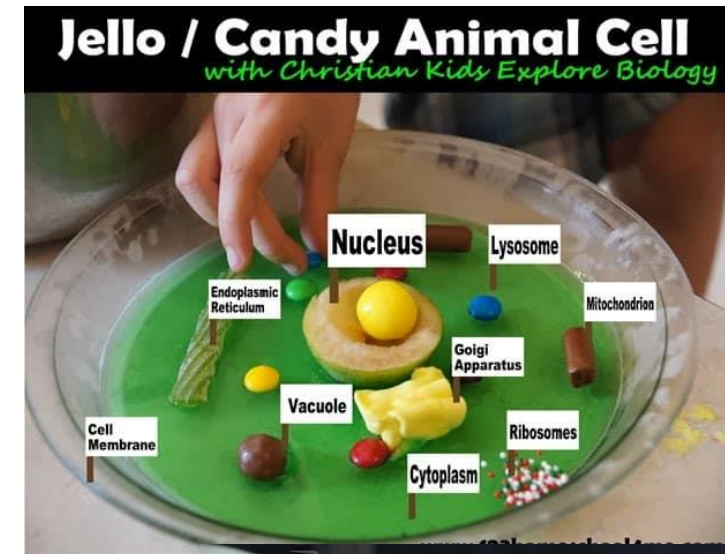

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ประเภทของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

2. แบบจำลองเชิงอุปมาอุปไมยเพื่อการสอน (pedagogical analogical model)

แบบจำลองเชิงอุปมาอุปไมยเพื่อการสอน (pedagogical analogical model) เป็นแบบจำลองที่ครูใช้ประกอบคำอธิบายต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ได้ง่ายและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น เช่น การใช้ลูกปิงปองแทนอะตอม การใช้หลอดไฟแทนดวงอาทิตย์ และการใช้ลูกบอลแทนดวงจันทร์ แบบจำลองแบบนี้มักมีสิ่งที่เป็นนามธรรมต่าง ๆ รวมอยู่ในคำอธิบายด้วย (เช่น พันธะระหว่างอะตอม และรังสีของแสง)

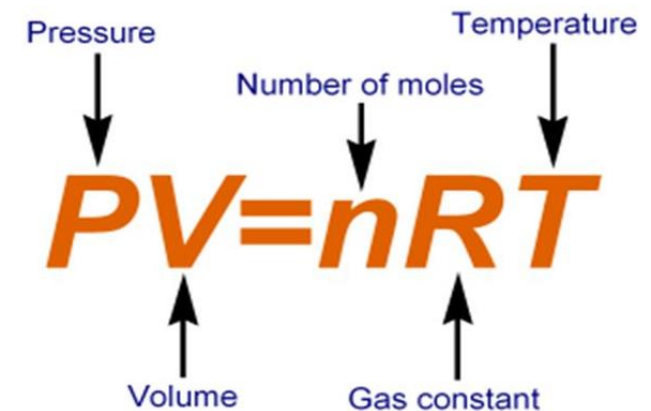
การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ประเภทของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

3. แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ (mathematical model)

แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ (mathematical model) เป็นแบบจำลองที่ครูใช้สมการและกราฟแทนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เช่น $PV = nRT$ แทนกฎของแก๊สในอุดมคติ และ $f = \mu N$ แทนกฎแรงเสียดทาน เป็นต้น

Ideal Gas Law

$$PV = nRT$$

Schrodinger Equation

$$H(t)|\psi(t)\rangle = i\hbar \frac{\partial}{\partial t} |\psi(t)\rangle$$

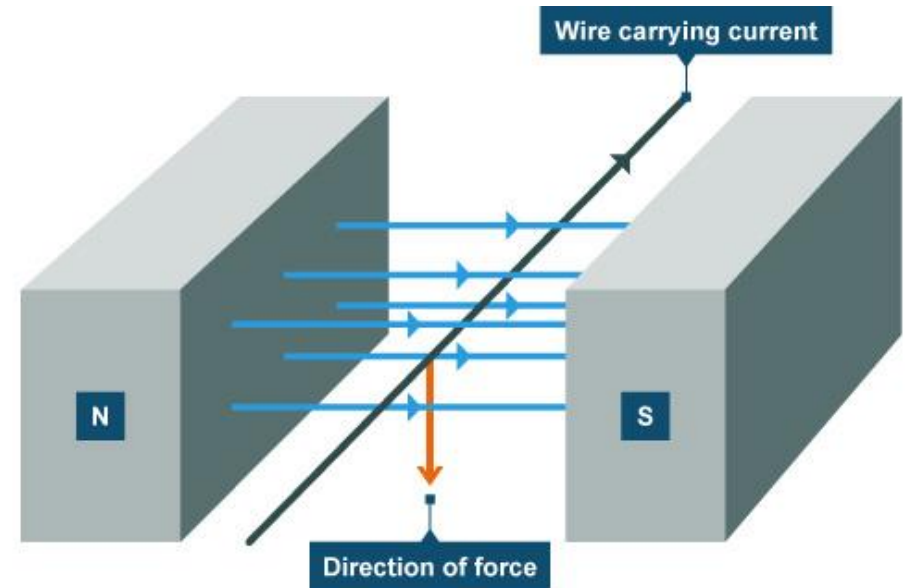
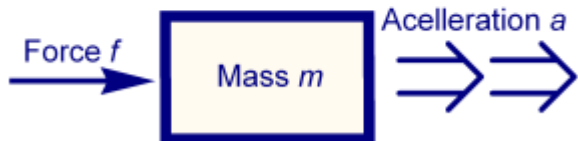
การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ประเภทของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

4. แบบจำลองทางทฤษฎี (theoretical model)

แบบจำลองทางทฤษฎี (theoretical model) เป็นแบบจำลองที่ครูใช้
สัญลักษณ์ต่างๆ แทนสิ่งสมมติทางทฤษฎี เช่น การใช้ลูกศรแทน
สนามแม่เหล็ก การใช้ลูกศรแทนรังสีของแสง การใช้ลูกศรแทนแรงที่
กระทำต่อวัตถุ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้

$$f = m \cdot a$$

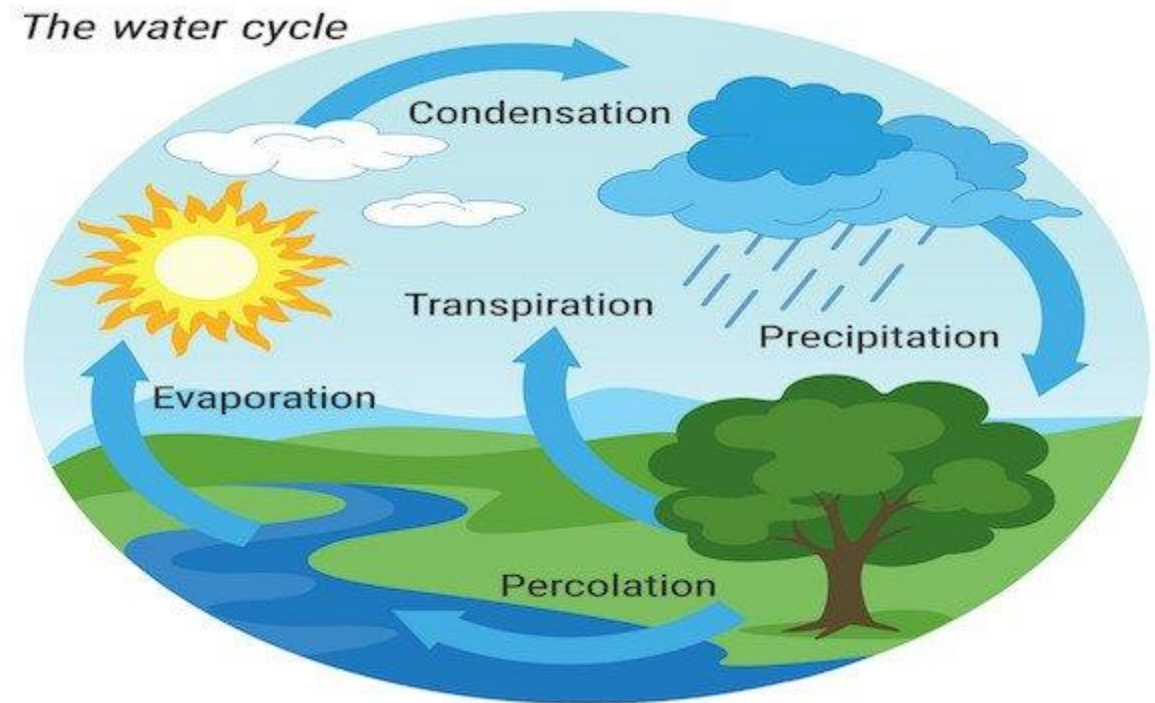

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ประเภทของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

5. แบบจำลองที่เป็นแผนภาพและตาราง (diagrams and tables)

แบบจำลองที่เป็นแผนภาพและตาราง (diagrams and tables) เป็นแบบจำลองที่ครูใช้เพื่อแสดงแบบแผนบางอย่างในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น แผนภาพวัฏจักรของน้ำ แผนภาพการวิเคราะห์ครีโอลิตี ตารางธาตุ และแผนภาพอนุกรมวิธานของสัตว์

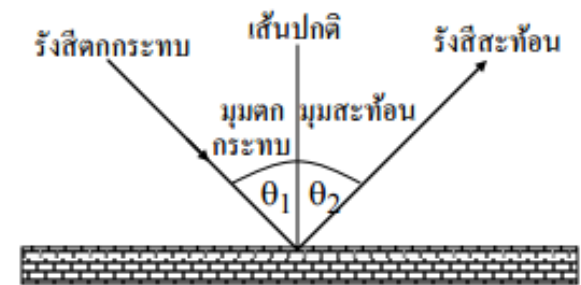
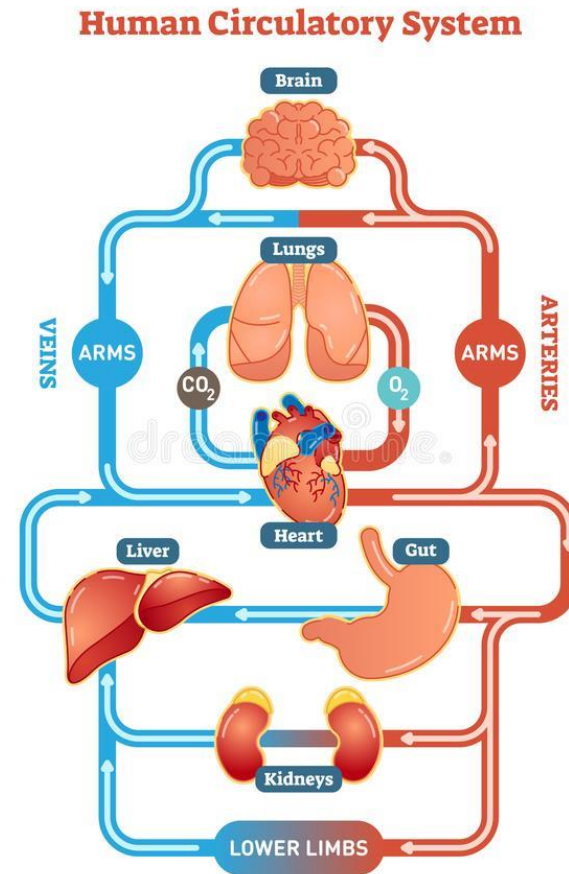
<https://telanganatoday.com/what-is-the-importance-of-the-water-cycle> 5 Jan 2021

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

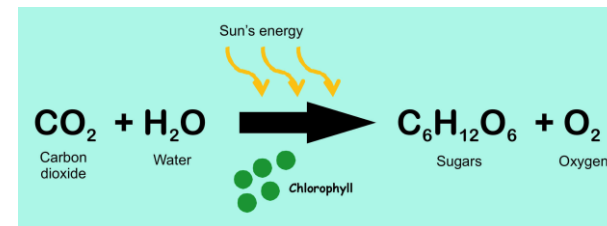
ประเภทของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

6. แบบจำลองแนวคิดและกระบวนการ (concept-process model)

แบบจำลองแนวคิดและกระบวนการ (concept-process model) เป็นแบบจำลองที่แสดงแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการที่เกิดขึ้นในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น การใช้สมการเคมีที่เกิดในปฏิกิริยาเคมี การใช้แผนภาพแทนกระบวนการหมุนเวียนของเลือด และการใช้แผนภาพแทนการหักเหของแสง

<https://lightandvisibility.wordpress.com/>

<https://sites.google.com/a/samakhi.ac.th/bye-ology/sar-khemi-ni-ka-rsang-kheraah-eseng>

<https://www.dreamstime.com/human-circulatory-system-vector-illustration-diagram-blood-vessels-scheme> 5 Jan 2021

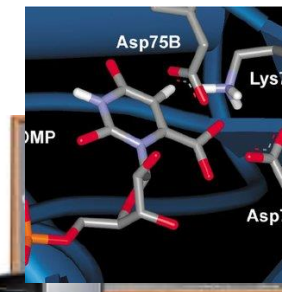
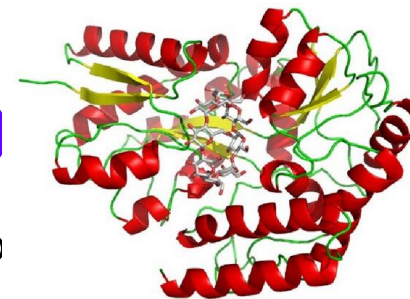

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

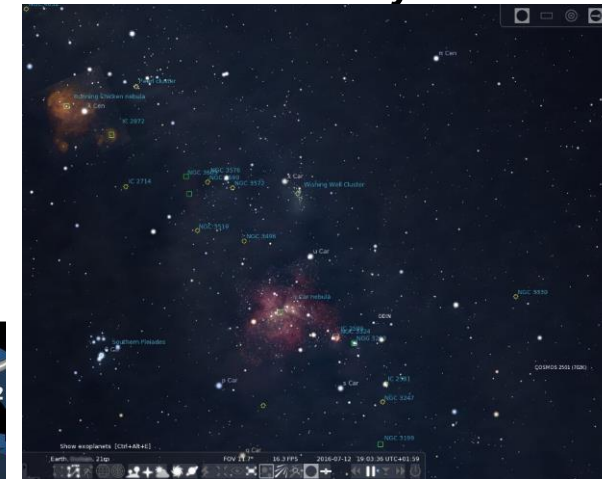
ประเภทของแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

7. แบบจำลองคอมพิวเตอร์ (computer simulations)

แบบจำลองคอมพิวเตอร์ (computer simulations) เป็นแบบจำลองที่ครูใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อแสดงพลวัตที่เกิดขึ้นในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ซึ่งนักเรียนไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรงจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น การใช้คอมพิวเตอร์จำลองการคัดเลือกโดยธรรมชาติ การใช้คอมพิวเตอร์จำลองปฏิกิริยานิวเคลียร์แบบลูกโซ่ และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์จำลองการเคลื่อนที่ของวัตถุในสภาพไร้แรงโน้มถ่วงหรือไร้แรงเสียดทาน เป็นต้น

Stellarium Astronomy Software

<https://pclosmag.com/html/Issues/201608/page08.html>

5 Jan 2021

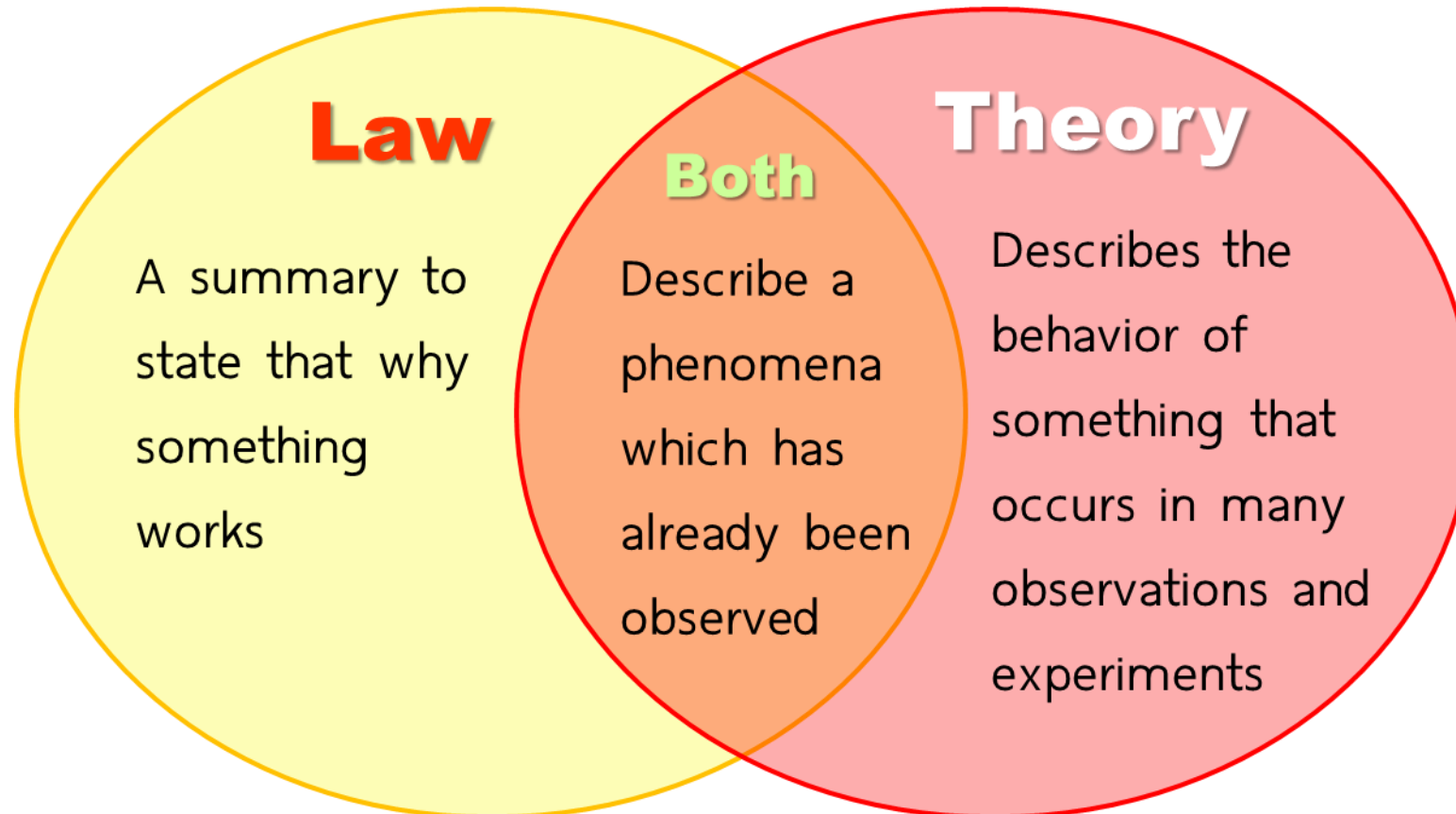
การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

สรุปแนวคิดสำคัญของ กฏ & ทฤษฎี

กฎเป็นหลักการ มักแสดงด้วยข้อความสั้น ๆ สมการ หรือสัญลักษณ์ ที่อธิบายว่าปรากฏการณ์นั้นเกิดอะไร แต่ทฤษฎีเป็นคำอธิบายที่พรรณนาว่าสิ่งที่เกิดขึ้นตามที่กฎอ้างถึงนั้นมีกลไกหรือมีกระบวนการที่ทำให้เกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งทั้งกฎและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ต่างเกิดจากการสังเกต การตั้งสมมติฐาน และพิสูจน์ตรวจสอบสมมติฐานทั้งสิ้น แต่มีจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่แตกต่างกันเท่านั้นเอง

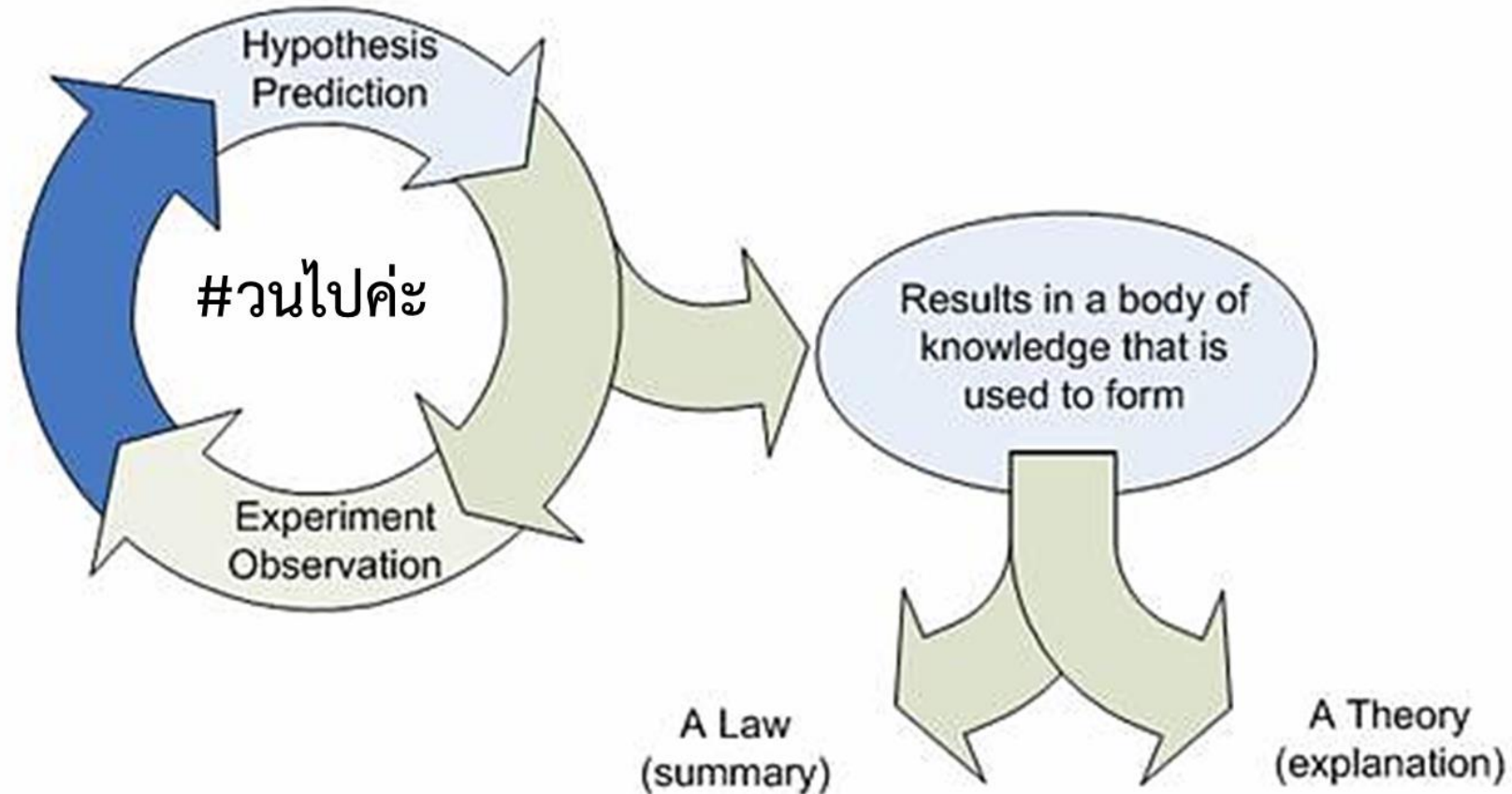
การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

สรุปแนวคิดสำคัญของ กฎ & ทฤษฎี

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

สรุปแนวคิดสำคัญของ กฎ & ทฤษฎี

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

กฎ V_s ทฤษฎี

Charles's law is an experimental gas law that describes how gases tend to expand when heated.

$$\frac{V_1}{T_1} = \frac{V_2}{T_2}$$

T = Temperature of the gas
V = Volume of the gas

Pressure must be constant

กฎของชาร์ล ได้ระบุหรือไม่
ว่าทำไม จึงเป็นเช่นนั้น?

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

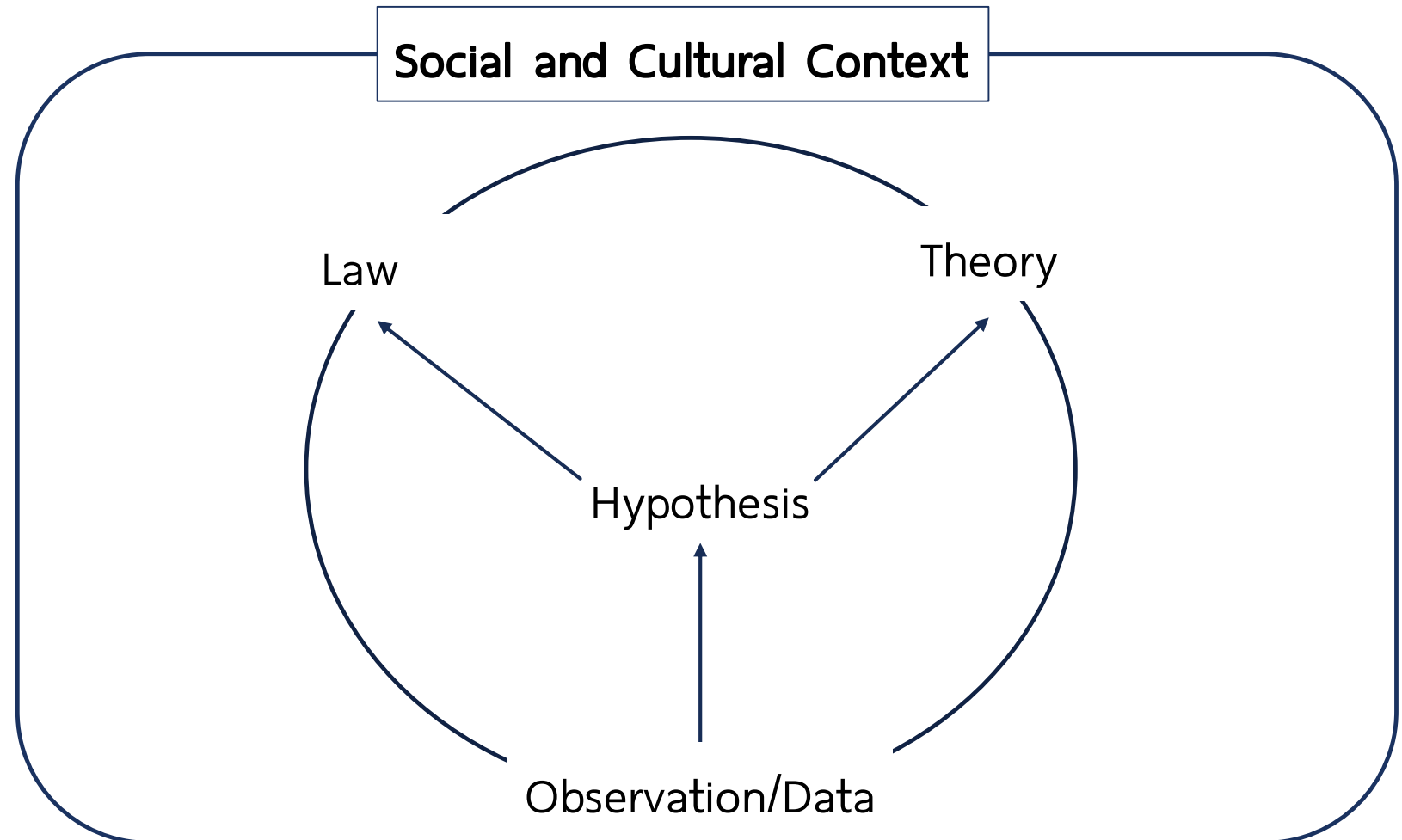
กฎ V_s ทฤษฎี

ทฤษฎีจลน์ของแก๊ส มีเนื้อหาสรุปได้ดังนี้

1. แก๊สประกอบด้วยอนุภาคที่เล็กมาก อนุภาคคือโมเลกุล แต่ละโมเลกุลของแก๊สอยู่ไกลกันมาก เมื่อเทียบกับขนาดของโมเลกุล จนถือว่าโมเลกุลเป็นจุดทรงกลมแข็งเล็ก ๆ
2. โมเลกุลของแก๊สมีการเคลื่อนที่ตลอดเวลา การเคลื่อนที่ของโมเลกุลเป็นแบบสุ่ม และเกิดการชนกันระหว่างโมเลกุลแก๊สบ่อยครั้งมาก

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

Relationship of the
Categories of
Scientific
Knowledge

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ อาจแบ่งเป็น 6 ประเภท (โดย สสวท. พ.ศ. 2544)

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

การบ้าน

วัสดุ/อุปกรณ์ที่นักศึกษาต้องเตรียมเพื่อใช้ทำกิจกรรมใน
สัปดาห์ถัดไป

1. ลูกโป่งน้ำแข็งขนาด 4-6 cm จำนวน 2 ก้อน
2. ไฟฉาย
3. เกลือ/น้ำตาลทราย/แป้ง
4. สีผสมอาหารแบบผง
5. น้ำมันพืช
6. คลิปหนีบกระดาษ/เข็มเย็บผ้า
7. ไม้จิ้มฟัน
8. ถาด/จาน/กะละมัง

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

1) ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Fact)

“ข้อเท็จจริง” หมายถึง ข้อความหรือเหตุการณ์ที่เป็นมาหรือเป็นอยู่ตามจริง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542)

“ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์” เป็นความจริงทางวิทยาศาสตร์ ที่สามารถสังเกตได้โดยตรง สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงหรือมีอยู่จริง และเมื่อทดสอบแล้วจะได้ผลเหมือนกันทุกครั้ง

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ประสาทสัมผัสทั้งห้า

สังเกต/สำรวจ

ปรากฏการณ์ธรรมชาติ

ข้อเท็จจริง

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

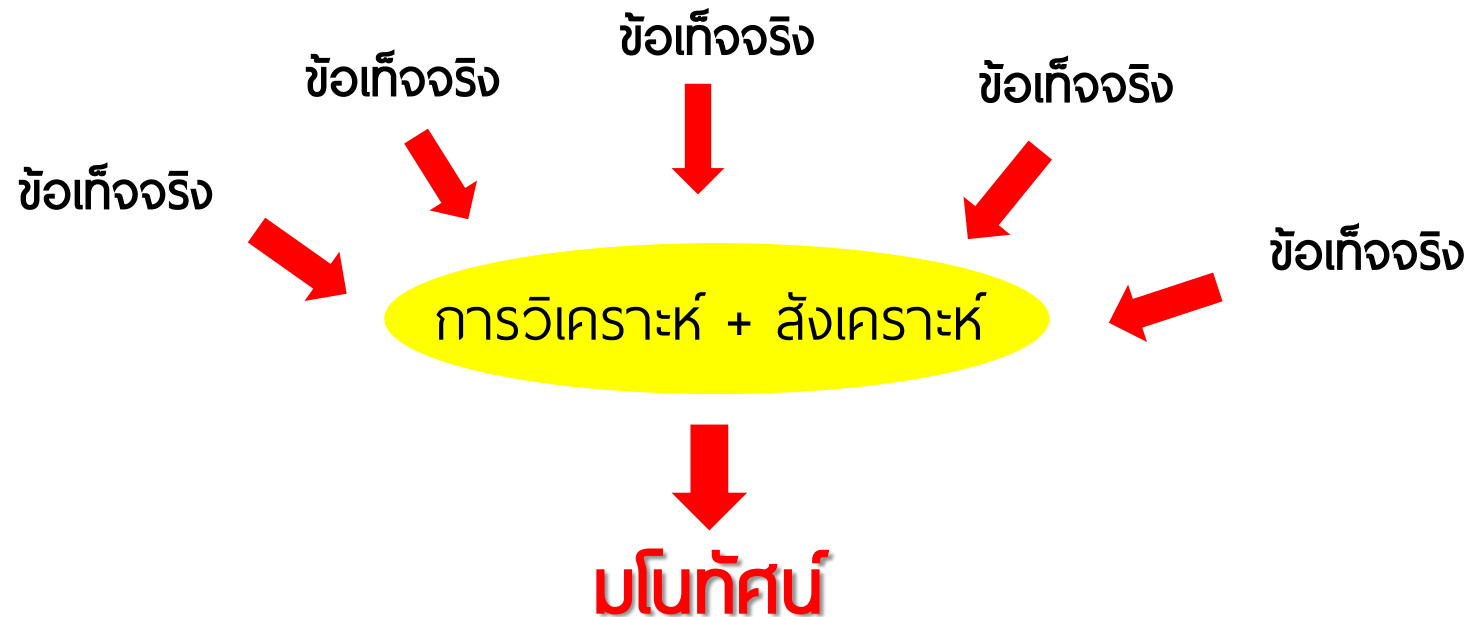
- ✓ นักวิทยาศาสตร์ต้องอาศัยอุปกรณ์/เครื่องเพื่อขยายขอบเขตของการสังเกตและสำรวจโดยใช้ประสาทสัมผัส

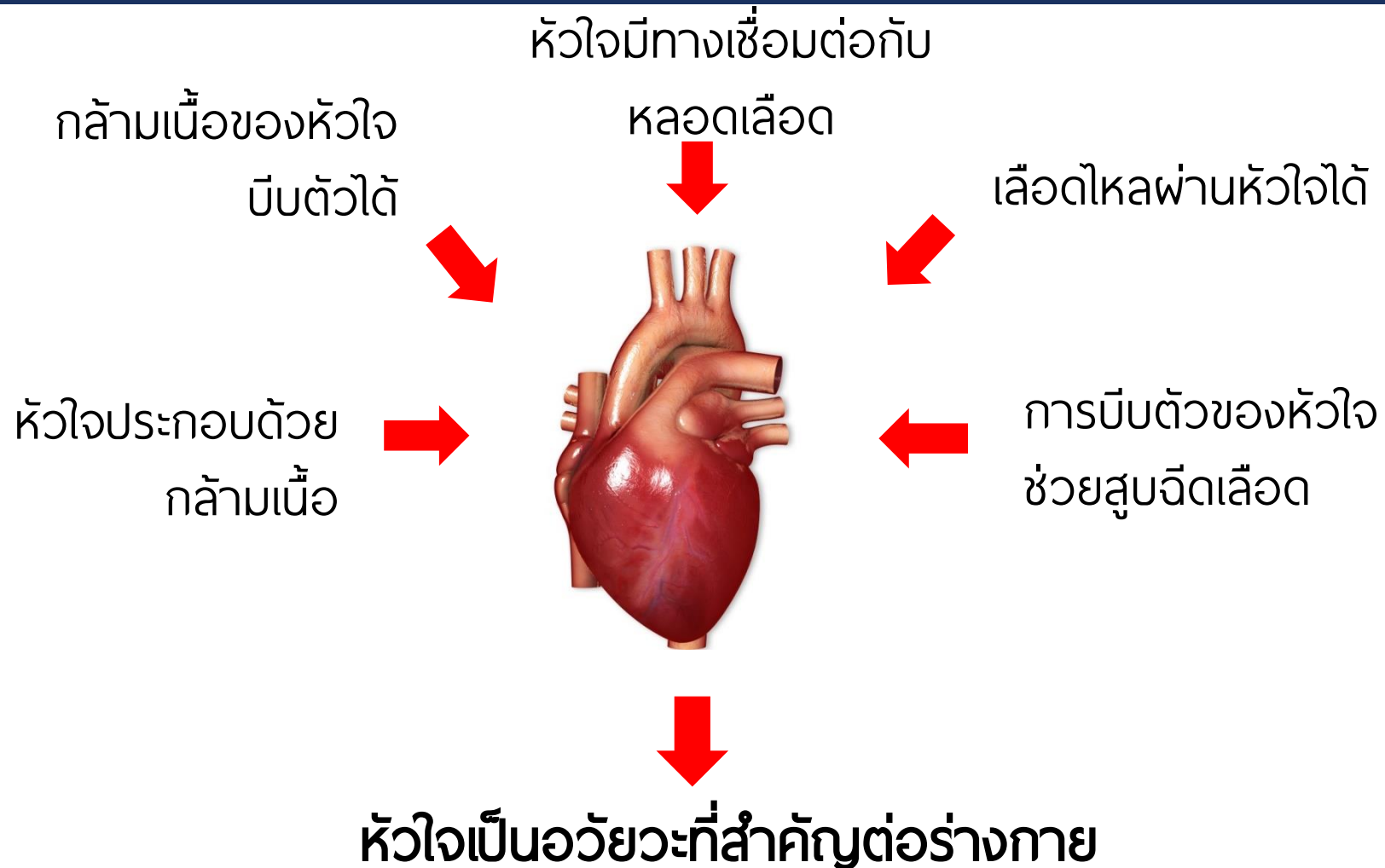
การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

2) มโนทัศน์ (Concept)

มโนทัศน์ คือ ความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ที่เกิดจากการนำเอาข้อเท็จจริงหลาย ๆ ส่วนที่เกี่ยวข้องมาผสมผสานเกิดความรู้ใหม่

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

มโนคติเกี่ยวกับสิ่งเดียวกันของแต่ละคนอาจไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

ดอกกุหลาบเจริญเติบโต
ได้ดีในที่เย็น และมี
ความชื้นเล็กน้อย

น้ำมันหอมระเหยจาก
ดอกกุหลาบสามารถ
สกัดออกมาได้

เกษตรกร

นักเคมี

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

3) หลักการ (Principle)

- ✓ หลักการเป็นกลุ่มของความคิดรวบยอดที่เป็นความรู้หลักทั่วไป
- ✓ หลักการต้องเป็นความจริงที่สามารถตรวจสอบได้ และเมื่อทดสอบซ้ำก็จะได้ผลเหมือนเดิมทุกครั้ง
- ✓ หลักการสามารถใช้ในการอ้างอิงได้ เป็นรูปธรรมและเป็นสิ่งที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

แสงจะหักเหเมื่อเดิน
ทางผ่านน้ำไปสู่กระจก

แสงจะหักเหเมื่อเดินทางผ่าน
กระจกไปสู่อากาศ ฯลฯ

การวิเคราะห์ + สังเคราะห์

แสงจะหักเหเมื่อเดินทางจากตัวกลางชนิดหนึ่ง ไปยัง
ตัวกลางอีกชนิดหนึ่งที่มีความหนาแน่นไม่เท่ากัน

หลักการ

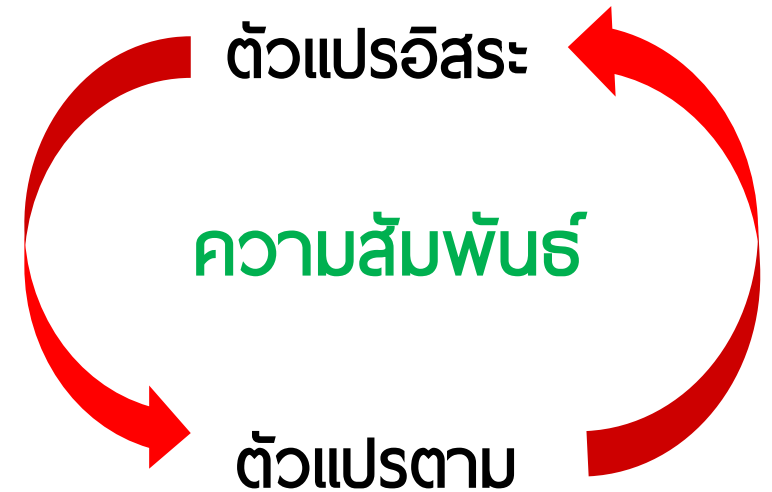
การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

4) สมมติฐาน (Hypothesis)

สมมติฐานเป็นการคาดคะเนคำตอบของปัญหาล่วงหน้าอย่างมีเหตุมีผล ก่อนจะดำเนินการทดลอง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเป็นจริงของเรื่องนั้นๆ ต่อไป

สมมติฐานอาจเป็นข้อความหรือแนวความคิดที่แสดงการคาดคะเนในสิ่งที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ โดยการสังเกตหรือทดลองได้โดยตรง ในบางกรณีสมมติฐานจึงเป็นการคาดเดาความสัมพันธ์ที่เชื่อว่าจะเกิดขึ้นระหว่างตัวแปรที่เป็นเหตุ (ตัวแปรอิสระ) และตัวแปรที่เป็นผล (ตัวแปรตาม)

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ปัญหา ??? ➔ อัตราเร็วในการเกิดปฏิกิริยาออกซิเดชันมีปัจจัยอะไรบ้าง

สมมติฐานทางวิทยาศาสตร์ เกิดจากเหตุผล ทฤษฎี พสมสานกับจินตนาการ ประการณ ความเชื่อ และค่านิยมส่วนบุคคลด้วย

ชนิดของตัวเร่งปฏิกิริยามี
ผลต่ออัตราเร็วในการ
เกิดปฏิกิริยาออกซิเดชัน

อุณหภูมิมีผลต่ออัตราเร็วใน
การเกิดปฏิกิริยาออกซิเดชัน

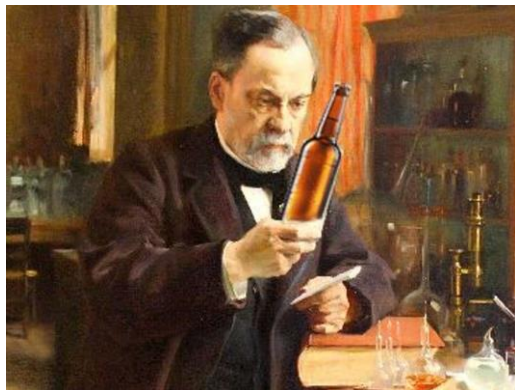

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

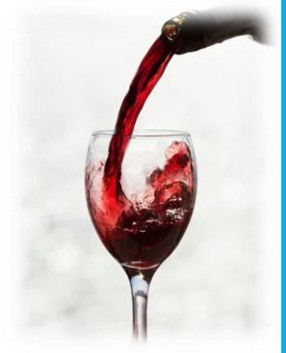
การตั้งสมมติฐานของนักวิทยาศาสตร์ที่สร้างการค้นพบองค์ความรู้สำคัญ

เซอร์อเล็กซานเดอร์ เฟลมมิง ตั้งสมมติฐานว่า
*“สารเคมีที่ผลิตโดยเชื้อรา *Penicillium Notatum* มี
ฤทธิ์ต้านและทำลายแบคทีเรียได้”*
สมมติฐานนี้นำไปสู่การค้นพบยาปฏิชีวนะในการรักษาโรค

หลุยส์ ปาสเตอร์ ได้ตั้งสมมติฐานว่า
*“ผลที่ได้จากการหมักจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับชนิดของจุลินทรีย์ที่มี
ปรากฏอยู่ในระหว่างกรรมวิธีการหมัก”*
ทำให้แก้ปัญหาให้กับผู้ผลิตเหล้าองุ่นที่ประสบปัญหาเนื่องจากเหล้าองุ่นที่
ผลิตได้มีรสเปรี้ยวแทนที่จะมีรสหวาน เป็นต้น

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

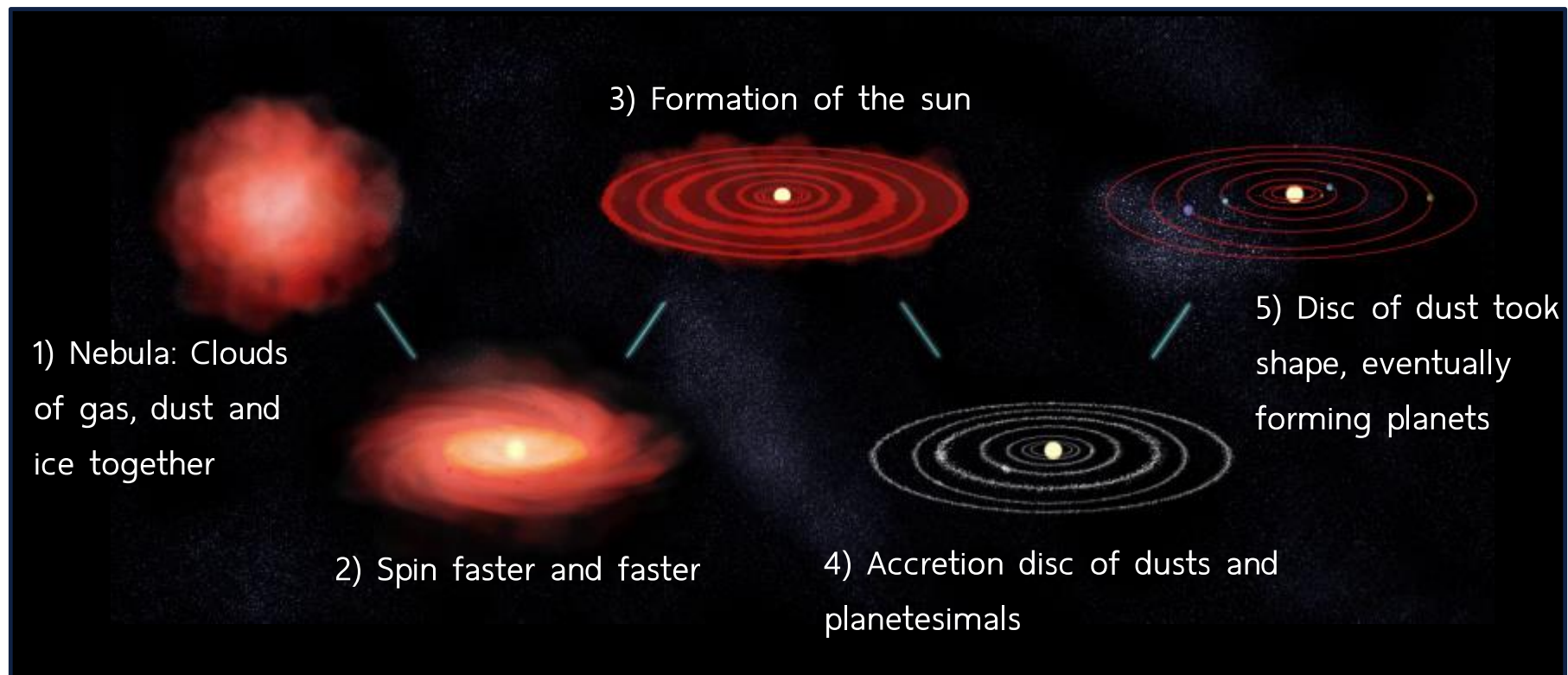
สมมติฐานที่ยังไม่รับการพิสูจน์ จากการทดลองหรือมีหลักฐานอื่น ๆ มาโต้แย้ง เมื่อนานไปสมมติฐานนั้นก็ยังไม่ได้รับการพิสูจน์โดยไม่มีผลการสังเกตหรือผลการทดลองใด ๆ มาคัดค้านได้ สมมติฐานนั้นก็จะได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง ทำให้สมมติฐานนั้นเปลี่ยนไปเป็นหลักการ ทฤษฎี และกฎต่อไปได้เช่นกัน เช่น

- สมมติฐานการกำเนิดของสิ่งมีชีวิต (Origin of Life)
- สมมติฐานการเกิดระบบสุริยะ
- สมมติฐานการกำเนิดหลุมดำ
- สมมติฐานการกำเนิดเอกภพ (The Origin of Universe)
- สมมติฐานขอบของจักรวาล

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

การเกิดระบบสุริยะ (The origin of solar system)

สมมติฐานเนบิวลา (Nebular hypothesis)

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

5) ทฤษฎี (Theory)

ทฤษฎี คือ ความรู้วิทยาศาสตร์ประเภทหนึ่งที่มีลักษณะเป็นข้อความที่ใช้ในการอธิบายข้อเท็จจริง หลักการ และกฎต่าง ๆ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะอธิบายหรือคาดเดาปรากฏการณ์นั้น การได้มาของทฤษฎีเกิดขึ้นมาอย่างมีระบบและมีระเบียบวิธีของการศึกษาที่ชัดเจน

โดยทั่วไปทฤษฎีเกิดขึ้นจากการตรวจสอบและทดลองหลายครั้งหลายหนจนสามารถอธิบายข้อเท็จจริง และสามารถคาดคะเน หรือทำนายเหตุการณ์ทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นั้นได้อย่างถูกต้อง และมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับในวงกว้างและเป็นสากล เช่น ทฤษฎีเซลล์ (cell theory) ทฤษฎีวิวัฒนาการ (the evolution theory) เป็นต้น

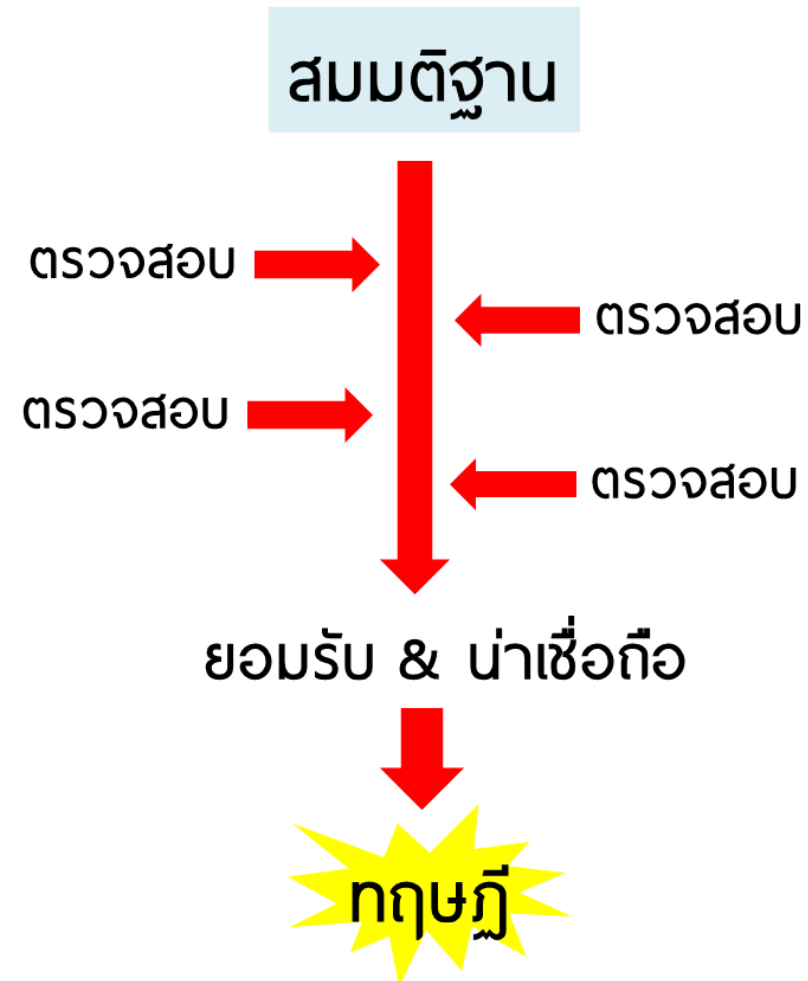
การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ลักษณะสำคัญของทฤษฎีในทางวิทยาศาสตร์

1. เกิดขึ้นจากการตรวจสอบและทดลองหลายครั้งหลายหนจนเป็นที่ยอมรับ
2. เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความเป็นนามธรรม (Abstract Rule)
3. สามารถอธิบายได้เป็นการทั่วไป (Generalized)
4. สามารถพิสูจน์ และทดสอบได้ (Testability)
5. ผลที่ได้จากการพิสูจน์ และทดสอบมีความเที่ยงตรง (Validity)
6. มีความน่าเชื่อถือ (Reliability)

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

ทฤษฎี อาจจะมาจกสมมติฐานที่ได้รับ การตรวจสอบและทดลองหลายครั้ง หลายหน จนสามารถอธิบายข้อเท็จจริง และสามารถทำนายเหตุการณ์ทั่ว ๆ ไปที่ เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์นั้นได้อย่าง ถูกต้อง มีเหตุผล และเป็นที่ยอมรับของ คนทั่วไป จึงเป็นผลให้สมมติฐานนั้น กลายเป็นทฤษฎี

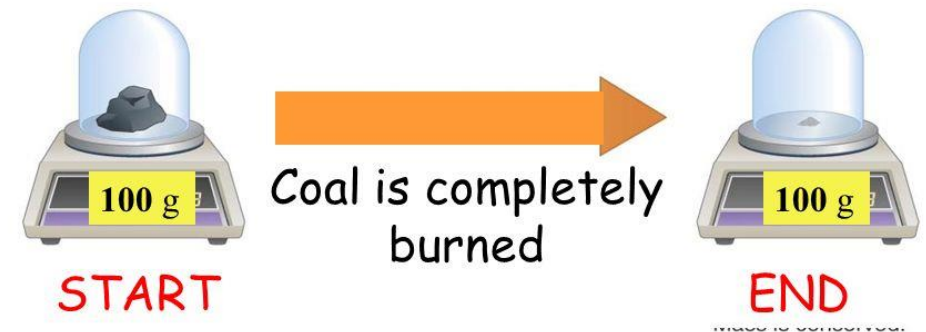

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

6) กฎ (Law)

กฎเป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์ประเภทหนึ่ง มักจะเป็นหลักการหรือข้อความจริงทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการพิสูจน์มาเป็นเวลายาวนานในระดับหนึ่งว่าถูกต้อง และการทดสอบซ้ำ ๆ ให้ผลตรงกันทุกครั้ง มีลักษณะที่เป็นจริงเสมอ มีหลักฐานสนับสนุนมาก จนกระทั่งเป็นที่ยอมรับว่าถูกต้องสมบูรณ์

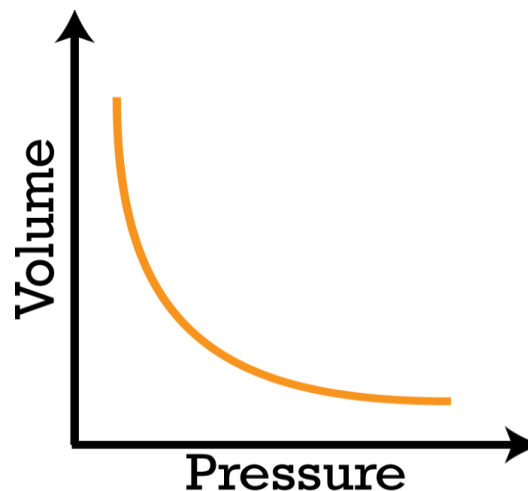
Law of Conservation of Mass Lavoisier (1743-1794)

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

กฎเป็นหลักการที่มักจะเน้นในเรื่องของความสัมพันธ์ และส่วนใหญ่จะอธิบายด้วย **“สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์”** หรือ **“สมการ”**

กฎของบอยล์ ซึ่งกล่าวว่า “ถ้าอุณหภูมิคงที่ ปริมาตรของแก๊สจะเป็นปฏิภาคผกผันกับความดัน” (ถ้า T คงที่)

$$P \propto \frac{1}{V}$$

$$pV = k$$

$$p_1V_1 = p_2V_2$$

$$p = k/V$$

การมองโลกแบบวิทยาศาสตร์ (THE SCIENTIFIC WORLD VIEW)

THE END